ECLI:LV:ADAT:2025:1216.A420222124.10.S

Lieta Nr. A420222124, AA43-0895-25/7

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025. gada 16. decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Valda Zommere, tiesneši Ilze Amona un Kaspars Berķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par Preiļu novada bāriņtiesas 2024. gada 23. augusta lēmuma Nr. 1.3./109 atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar Preiļu novada bāriņtiesas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 25. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Preiļu novada bāriņtiesa (turpmāk – bāriņtiesa) 2024. gada 13. aprīlī pieņēma vienpersonisku lēmumu Nr. 1.4./2 par bērna /Persona B/ aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem /Persona A/ un /Persona D/. Motivācija lēmuma izpildes steidzamībai konkrētajā lietā – bērna turpmākā atrašanās ģimenē var apdraudēt viņa veselību un dzīvību.

Bāriņtiesa 2024. gada 26. aprīlī pieņēma koleģiālu lēmumu Nr. 1.3./35, ar kuru nolēma neatjaunot pārtrauktās /Persona B/ aizgādības tiesības /Persona A/.

[2] Bāriņtiesa 2024. gada 23. augustā pieņēma lēmumu Nr. 1.3./109 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), ar kuru nolēma neatjaunot pārtrauktās /Persona B/ aizgādības tiesības /Persona A/. Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka pieteicējam konstatēta ilgstoša alkohola atkarību pieredze. Pieteicējs ir kodējies 2021. gada 10. martā, ievadīts preparāts /Nosaukums C/ uz vienu gadu, diagnoze – epizodiska alkohola lietošana –, stājies narkologa uzskaitē 2023. gada 23. augustā /Nosaukums B/ un 2024. gada 24. aprīlī SIA "Rēzeknes slimnīca", regulāri apmeklē narkologu, lieto narkologa nozīmētos medikamentus, tomēr turpina periodiski lietot alkoholu saturošus dzērienus, ko apstiprina 2024. gada 18. aprīļa asins analīžu rezultāti, to apstiprina narkoloģe /Persona I/ 2024. gada 23. aprīļa izrakstā no pacienta ambulatorās kartiņas. Bāriņtiesas sēdē pieteicējs apstiprināja, ka pēc jūlija mēnesī lietotā alkohola viņam palika slikti, tāpēc dzīvesbiedre viņu nogādāja pie narkologa Daugavpilī.

Bāriņtiesa secināja, ka pastāv pamatoti iemesli /Persona B/ aizgādības tiesību neatjaunošanai pieteicējam. Pieteicējam iespējamā atkārtotā alkoholu saturošu dzērienulietošana uzskatāma par augsta riska faktoru, kas varētu apgrūtināt ar bērna audzināšanu saistīto pienākumu veikšanu, ko apliecina 2024. gada 24. jūlijā un 20. augustā veiktās sarunas ar bērnu. Bērns vēlas dzīvot pie mammas, bet pie tēva vēlas nākt ciemos. Bērns sniedza informāciju, ka pēc aizgādības tiesību atjaunošanas tēvs varēs iedzert, un kad tā notiek, viņš visu laiku guļ, un tas var turpināties veselu nedēļu. Tas nozīmē, ka šajā laikā bērns netiek pieskatīts, uzraudzīts, netiek nodrošināti bērnam labvēlīgi apstākļi, līdz ar to bērns domā, ka var nonākt krīzes centrā atkārtoti. Pieteicējam nepieciešams

turpināt apmeklēt narkologa un sociālā darbinieka konsultācijas, lai novērstu turpmāku alkoholu saturošo dzērienu lietošanu, lai uzlabotu prasmes un zināšanas bērna audzināšanā.

Bāriņtiesas rīcībā esošā informācija norāda uz to, ka vecākiem savā starpā ir domstarpības, nesaskaņas un konflikti, kas tiek risināti viņiem izdevīgā veidā, strīdos iesaistot arī nepilngadīgos bērnus. Šobrīd strīdos ir iesaistīta arī /Persona B/ aizbildne /Persona F/, jo bāriņtiesas sēdes laikā pieteicējs izteicās, ka aizbildnes lēmumus ietekmē /Persona E/.

Bāriņtiesā iesniegtie pierādījumi un apliecinājumi liecina par to, ka pieteicējam vēl joprojām pastāv augsts risks alkoholu saturošo dzērienu lietošanai. Tas nav savienojams ar nepilngadīga bērna uzraudzību un aprūpi. Konkrētajā gadījumā bāriņtiesa ņēma vērā, ka pats bērns ir paudis viedokli, ka viņš negrib atgriezties pie tēva, kamēr tēvs lieto alkoholu. Bāriņtiesa nesaskatīja pamatu, kāpēc pretēji bērna viedoklim, kā arī pastāvošiem riskiem, būtu nepieciešams atjaunot pieteicējam pārtrauktās aizgādības tiesības.

[3] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu. Pieteikumā norādīts, ka pārsūdzētais lēmums ir atceļams, jo, pirmkārt, tā pieņemšanā, ir pieļauts procesuāls pārkāpums, proti, nav norādīta pārsūdzības kārtība, otrkārt, pārsūdzētais lēmums pamatots ar neatbilstošu tiesību normu – Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punktu. Pieņemot pārsūdzēto lēmumu, bāriņtiesa neņēma vērā Preiļu novada Sociālā dienesta (turpmāk – sociālais dienests) 2024. gada 16. augusta atzinumu, kurā ieteikts atjaunot pieteicējam bērna aizgādības tiesības. Nav saprotams, kā bāriņtiesa ir konstatējusi, ka pieteicējam ir ilgstoša alkohola atkarība. Pieteicējs regulāri apmeklē narkologu, lieto nozīmētos medikamentus. Pieteicējs stājās narkologa uzskaitē, ievērojot bāriņtiesas un sociālā dienesta rekomendācijas, lai tiktu atjaunotas pārtrauktās aizgādības tiesības.

[4] Bāriņtiesa rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādīto pamatojumu, papildus paskaidrojot tālāk norādīto.

[4.1] Bāriņtiesa secināja, ka pieteicējam pastāv augsts alkohola lietošanas risks, kas savukārt var apdraudēt bērna dzīvību un drošību nākotnē. Pārsūdzētā lēmumā minētā informācija norāda uz vecāka izpratni, attieksmi par bērna vajadzībām, un pierāda to, ka vecākam nav prioritāra bērna veselība, labklājība, bērna dzīves kvalitāte viņa turpmākajās dzīves gaitās. Vecāks pēc pieejamajiem lietas materiāliem ir “kodējies”, bet ilgstošas alkohola lietošanas epizodes atkārtojas. Tas nav savienojams ar nepilngadīga bērna uzraudzību un aprūpi, līdz ar to bērnam tiek liegta iespēja augt ģimeniskā vidē, laimes, mīlestības un izpratnes atmosfērā, kā to paredz ANO Konvencija par bērna tiesībām.

Pieteicējam nepieciešams turpināt apmeklēt narkologa un sociālā darbinieka konsultācijas, lai novērstu turpmāku alkohola lietošanu, lai uzlabotu prasmes un zināšanas bērna audzināšanā.

[4.2] Konkrētajā gadījumā bāriņtiesa ņēma vērā, ka arī pats bērns ir paudis viedokli, ka viņš negrib atgriezties pie tēva, kamēr tēvs lieto alkoholu. Bāriņtiesai nebija pamata atjaunot pieteicējam pārtrauktās aizgādības tiesības pretēji bērna viedoklim, kā arī pastāvošajiem riskiem.

[5] Ar Līvānu novada bāriņtiesas 2025. gada 6. februāra lēmumu Nr. 1.3./8 pieteicējam atjaunotas pārtrauktās bērna aizgādības tiesības.

[6] Pieteicējs 2025. gada 12. martā iesniedza pieteikuma grozījumus (lietas 135. lapa), kuros, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 184. panta otrās daļas 1. punktu, lūdza vērtēt pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos, jo pieteicējam ir vēl 3 bērni.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 25. aprīļa spriedumu pieteicēja pieteikums apmierināts. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Tiesa konstatēja, ka pieteicējam ar vienpersonisko lēmumu pārtrauktas bērna aizgādības tiesības, pamatojoties uz Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punktu.

Ar bāriņtiesas 2024. gada 26. aprīļa koleģiālo lēmumu nolemts pieteicējam neatjaunot bērna aizgādības tiesības, jo bāriņtiesa ir konstatējusi, ka pieteicējam iespējamā atkārtotā alkohola lietošana uzskatāma par augsta riska faktoru, kas varētu apgrūtināt ar bērna audzināšanu saistīto pienākumu pildīšanu, ka pieteicējam nepieciešams turpināt apmeklēt narkologu, psihologa un sociālā darbinieka konsultācijas.

Minētos bāriņtiesas lēmumus pieteicējs nepārsūdzēja.

[7.2] Bāriņtiesas koleģiālais lēmums par vecāka aizgādības tiesību pārtraukšanu ir spēkā līdz brīdim, kamēr bāriņtiesa pieņem nākamo lēmumu par vecāka aizgādības tiesībām. Proti, nākamais koleģiālais lēmums pārjauno tiesisko situāciju, kāda bija noregulēta ar iepriekšējo koleģiālo lēmumu.

Ar pārsūdzēto lēmumu nolemts neatjaunot pieteicējam pārtrauktās bērna aizgādības tiesības, pamatojoties uz Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punktu, kas noteic, ka aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ). Tiesa konstatēja, ka lēmumā ir atreferēti faktiskie apstākļi, no kuriem bāriņtiesa ir secinājusi, ka pieteicējam bērna aizgādības tiesības nav atjaunojamas, atzīstot, ka bērna atrašanās pieteicēja aprūpē var apdraudēt bērna drošību un veselību. Proti, pieteicējam vēl joprojām pastāv augsts risks alkohola lietošanai, kas nav savienojams ar nepilngadīga bērna uzraudzību un aprūpi un var apdraudēt bērna drošību un veselību.

Tiesa konstatēja, ka ar Līvānu novada bāriņtiesas 2025. gada 6. februāra lēmumu Nr. 1.3./8 pieteicējam atjaunotas pārtrauktās bērna aizgādības tiesības, līdz ar to lietā pārsūdzētais lēmums ir zaudējis spēku. Pieteicējs lūdz vērtēt spēku zaudējuša administratīvā akta tiesiskumu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Līdz ar to tiesa pārbaudīja, vai apstākļi, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai, uz lēmuma pieņemšanas brīdi bija zuduši vai joprojām pastāvēja. Citiem vārdiem, vai spēku zaudējušais lēmums ir tiesisks un pamatots.

[7.3] Pārbaudot lēmuma pamatojumu, tiesa konstatēja, ka bāriņtiesā 2024. gada 5. jūnijā saņemts 2024. gada 28. maija E. Gulbja Laboratorijas testēšanas pārskats Nr. 25023038, atbilstoši kuram pieteicējam asinīs ogļhidrātu deficīta transferīns (CDT-IFCC) ir 1,30 – norma (lietas 59. lapa). 2024. gada 28. jūnijā saņemta informācija no Nacionālā veselības dienesta, ka par pieteicēju dienesta informācijas sistēmā ir iekļauti šādi medicīniskie dokumenti – 2023. gada 23. augusta /Nosaukums B/ narkoloģiskā pacienta karte, 2024. gada 24. aprīļa SIA "Rēzeknes slimnīca" narkoloģiskā pacienta karte. /Persona A/ nav iekļauta karte pacientam ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem (lietas 60. lapa). 2024. gada 16. jūlijā bāriņtiesā saņemts izraksts no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes, kur ārste narkoloģe /Persona I/ norāda, ka apmeklējuma dienā 2024. gada 16. jūlijā pieteicējs ir skaidrā, bez lietošanas, absistences pazīmēm. Pieteicējs ievēro atturību, ir motivēts turpināt ārstēšanos (lietas 67. lapa). 2024. gada 16. jūlijā saņemts 2024. gada 26. jūnija E. Gulbja Laboratorijas testēšanas pārskats Nr. 25132023 (lietas 66. lapa), atbilstoši kuram ogļhidrātu deficīta transferīns (CDT-IFCC) ir normas robežās (rezultāts 1,20), kontrole pēc 2 mēnešiem. 2024. gada 22. jūlijā saņemta informācija no SIA "Rēzeknes slimnīca" (lietas 68. lapa), ka pieteicējs Narkoloģisko saslimšanu reģistrā ir reģistrēts no 2024. gada aprīļa. Pēdējā vizīte pie narkologa ir bijusi 2024. gada 16. jūlijā. Plānotais novērošanas periods – līdz 2025. gada aprīlim. 2024. gada 15. augustā bāriņtiesā saņemts izraksts no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (lietas 72. lapa), kur ārste narkoloģe /Persona I/ norāda, ka pieteicējs 2024. gada 13. augustā ir skaidrā, bez lietošanas, absistences pazīmēm. Turpina ambulatoro ārstēšanos. Kritika formāla. Notikušas pārrunas, motivācija. Kontrole pēc mēneša.

Bāriņtiesā saņemts sociālā dienesta 2024. gada 16. augusta atzinums par pieteicēju (lietas 25. lapa). Sociālais darbinieks darbam ar ģimeni un bērniem informē, ka pieteicējs ar sociālā dienesta speciālistiem sadarbojas, ievēro speciālistu rekomendācijas, ieteikumus un izvirzītās prasības, cenšas rīkoties bērnu interesēs. Pieteicējs februārī sāka apmeklēt psihologa konsultācijas, bet no 2024. gada 18. marta līdz 2024. gada 12. augustam apmeklēja sociālās rehabilitācijas psihologa konsultācijas kā vardarbību veikusi pilngadīga persona 16 individuālu konsultāciju veidā saskaņā ar 2024. gada 23. februāra tiesas lēmumu Nr. 3-12/02132-24/34. Pieteicējam ir augsta motivācija atjaunot komunikāciju un saskarsmi ar bērnu māti, lai būtu iespējams pilnvērtīgi iesaistīties bērnu audzināšanā. Pieteicējs uzsācis un turpina ārstēšanos no atkarību izraisošu vielu lietošanas pie speciālistes /Persona I/ psihiatrijas un narkoloģijas ārsta praksē. Pieteicējs sociālajā dienestā ir uzrādījis izziņu par apmeklēto narkologa vizīti 2024. gada 16. jūlijā, kā arī ir informējis, ka augusta sākumā atkārtoti ir nodevis asins analīzes CDT un apmeklējis narkologu. Pēc pieteicēja sniegtās informācijas viņš dzīvo deklarētajā adresē /Adrese B/. Aizgādības tiesību atjaunošanas gadījumā šajā adresē būtu iespēja dzīvot arī viņa dēliem. Pieteicējam ir

rekomendēts nepieciešamības gadījumā vērsties pie sociālā darba speciālistiem vai psihologa. Sociālā dienesta speciālisti, veicot sociālo darbu ar pieteicēju, ir novērojuši, ka viņš ir spējīgs rūpēties par saviem bērniem un nodrošināt visas nepieciešamās pamatvajadzības bērnu aprūpei, audzināšanai un labvēlīgus sadzīves apstākļus. Sociālā dienesta darbinieks darbam ar ģimenēm un bērniem un psihologs iesaka atjaunot pieteicējam dēla /Persona B/ aizgādības tiesības.

Bāriņtiesā ir saņemts speciālista psiholoģes /Persona G/ noslēguma ziņojums Nr. 7/2024 (lietas 27.–29. lapa). Ziņojumā norādīts, ka pieteicējs ir veicis 16 individuālās konsultēšanas vardarbības veicējiem. Pakalpojuma rezultāts – klients ir sapratis, ka konflikts, kurš izveidojies starp viņu un bērnu māti, ir jārisina sarunu ceļā, rodot kompromisu starp abām iesaistītajam pusēm, ka bērniem ir svarīgi augt ģimeniskā vidē, izjust abu vecāku rūpes un atbalstu arī tad, ja vecāki nedzīvo kopā, un katram no viņiem ir jaunas attiecības. Atzīst, ka konflikta laikā ir jāprot strādāt ar emocijām, tās kontrolēt, lai novērstu konflikta tālāku attīstību. Runājot par vardarbību, tās veidiem un sekām, kādas iestājas gan upurim, gan veicējam, ar sapratni analizē situāciju, kāda ir izveidojusies starp bijušo dzīvesbiedri un pašu, saprot, ka visvairāk no šādām attiecībām cieš kopīgie bērni, un ir apņēmies šo situāciju labot pēc iespējas ātrāk, lai mazāk traumētu bērnus. Klients nenoliedz, ka iemesls konfliktiem ar bijušo dzīvesbiedri, ir alkohols. Uzsākta ārstēšanās pie ārsta – narkologa, kuru apmeklē nozīmētajos datumos. Ir sapratis, ka alkohols ir gan mazu, gan lielu problēmu rašanās pamatā, bet agrāk to nav risinājis. Pēdējos mēnešus alkoholu nelieto. Pakalpojuma rezultātā izdarītie secinājumi un ieteikumi tālākai darbībai – sadarboties ar sociālo darbinieku ģimenēm ar bērniem, vajadzības gadījumā vērsties pie psihologa.

Bāriņtiesā 2024. gada 11. jūlijā saņemts /Persona F/ telefonzvans un lūgums bāriņtiesai iesaistīties problēmas risināšanā, kuras laikā cita starp tiek norādīts, ka pieteicējs ir atsācis lietot alkoholu (lietas 63. lapa).

Veicot dzīves vietas apstākļu pārbaudi 2024. gada 12. jūlijā, pieteicēja dzīvesbiedre /Persona C/ informēja bāriņtiesu, ka pieteicējs nav spējīgs runāt, jo ir stiprā alkohola reibumā, ka gaida transportu, lai viņu vestu pie narkologa uz Daugavpili (lietas 64. lapa).

Sarunā ar bāriņtiesu 2024. gada 24. jūlijā /Persona E/ cita starp norādījusi, ka pieteicējam nevar atjaunot aizgādības tiesības, jo pēc viņas domām pieteicējs nevar atrisināt savu alkohola atkarības problēmu – viņu kopdzīves laikā vairākas reizes esot kodējies no alkohola, taču periodiski un ilgstoši turpinot to lietot (lietas 69. lapa).

Sarunā ar /Persona F/ 2024. gada 16. augustā noskaidrots, ka viņa neatbalsta aizgādības tiesību atjaunošanu pieteicējam. Savu viedokli /Persona F/ pamato ar to, ka, neskatoties uz analīžu nodošanu, pieteicējam, iespējams, kopš jūnija ir bijušas alkohola lietošanas epizodes (lietas 73. lapa).

Bāriņtiesas sēdē 2024. gada 23. augustā pieteicējs nenoliedz, ka jūlijā bija lietojis alkoholu, bet viņam palika slikti, par to viņš informēja arī narkologu, turpmāku alkohola lietošanu, tostarp, ja tiks atjaunotas aizgādības tiesības, kategoriski noliedz (lietas 77.–84. lapa).

[7.4] Novērtējot bāriņtiesas konstatētos apstākļus kopsakarā ar tiesas sēdē sniegtajiem procesa dalībnieku paskaidrojumiem, tiesa secināja, ka lēmums nav pamatots. Tiesas secinājums pamatots ar turpmāk minētajiem apstākļiem.

Kā tiesa konstatējusi iepriekš, pieteicējam netika atjaunotas bērna aizgādības tiesības, jo pastāv augsts risks saistībā ar to, ka pieteicējs ārstējas no alkohola atkarības un periodiski ir alkohola lietošanas epizodes.

Izvērtējot sociālā dienesta sniegto informāciju par pieteicēju, tiesa secināja, ka pieteicējs ar sociālā dienesta speciālistiem sadarbojas, ievēro speciālistu rekomendācijas, ieteikumus un izvirzītās prasības, cenšas rīkoties bērnu interesēs. Pieteicējs uzsācis un turpina ārstēšanos no atkarību izraisošu vielu lietošanas. Pieteicējs ir spējīgs rūpēties par saviem bērniem un nodrošināt visas nepieciešamās pamatvajadzības bērnu aprūpei, audzināšanai un labvēlīgus sadzīves apstākļus. Sociālais dienests nenorāda, ka pieteicējam būtu noteikti veicamie pienākumi, kas nebūtu izpildīti. Atzinumā sniegts ieteikums atjaunot pieteicējam bērna aizgādības tiesības.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs no 2024. gada 24. aprīļa ir narkologa uzskaitē. Tātad pieteicējs ir stājies narkologa uzskaitē, kas savukārt liecina, ka pieteicējs apzinās savas atkarības problēmas un cenšas tās risināt.

Izvērtējot narkologa sniegto informāciju, tiesa secināja, ka narkologa apmeklējumu laikā pieteicējs bija skaidrā, bez lietošanas, absistences pazīmēm. Pieteicējs ievēro atturību, ir motivēts turpināt ārstēšanos un turpina ambulatoro ārstēšanos. Narkologa sniegto informāciju apstiprina arī E. Gulbja Laboratorijas testēšanas pārskati. Tiesai nebija pamata minēto informāciju apšaubīt.

Tiesa konstatēja, ka lietā nav neviena tiešā pierādījuma par pieteicēja ilgstošām alkohola lietošanas epizodēm laika periodā no pirmā koleģiālā lēmuma pieņemšanas 2024. gada 26. aprīlī līdz lēmuma pieņemšanai 2024. gada 23. augustā. Vienlaikus tiesa konstatēja, ka pieteicējs ir atzinis alkohola lietošanas epizodi jūlija mēnesī (minēto apstiprina arī /Persona C/ 12. jūlijā sniegtā informācija un /Persona F/ 11. jūlijā sniegtā informācija), norādot, ka pēc tā palika slikti, par ko tika informēts arī narkologs. Turpmāku alkohola lietošanu pieteicējs kategoriski noliedz. To, ka pieteicējs 2024. gada 16. jūlijā un 13. augustā ir skaidrā, bez lietošanas, absistences pazīmēm, apstiprina narkologa sniegtā informācija. Par to, ka pēc minētā datuma būtu konstatēta pieteicējam alkohola lietošanas epizode, pierādījumu lietā nav.

[7.5] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka pieteicēja dzīvesvietā ir nodrošināti visi apstākļi bērnam, proti, atsevišķa istaba, gulta, vieta mācībām, vieta personīgo mantu glabāšanai. Dzīvesvieta ir silta, kārtīga, vēdināta. Tāpat bāriņtiesa nav saskatījusi riskus un ir pieņēmusi lēmumu, ar kuru ir atļāvusi bērnam Līgo svētkus pavadīt pie pieteicēja, kā arī atļāvusi divas reizes mēnesī nedēļas nogalēs ar nakšņošanu būt pie pieteicēja.

[7.6] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta trešā daļa noteic, ka bērnam tiek dota iespēja tikt uzklausītam jebkādās ar viņu saistītās iztiesāšanas vai administratīvās procedūrās vai nu tieši, vai ar sava likumīgā pārstāvja vai attiecīgas institūcijas starpniecību. Tātad lietās, kurās ir iesaistīts bērns, viņš var piedalīties pats personīgi vai viņa viedoklis var būt noskaidrots pastarpināti. Turklāt tiesiskajās attiecībās, kurās ir iesaistīts bērns, bērna intereses ir prioritāras.

Bērna viedoklis ir skaidrots 2024. gada 24. jūlija un 20. augusta sarunā (lietas 70., 74.–75. lapa).

Izvērtējot sarunu ar bērnu protokolus, tiesa secināja, ka bērna griba ir bijusi, lai abiem vecākiem tiktu atjaunotas aizgādības tiesības, ka bērnam ir tuvas attiecības ar abiem vecākiem.

Tiesa no lietā iegūtajiem pierādījumiem nekonstatēja, ka lēmuma pieņemšanas brīdī būtu pastāvējuši apstākļi, kas būtu pamats aizgādības tiesības neatjaunot.

[7.7] Apkopojot spriedumā konstatēto un secināto, tiesa atzina, ka lēmums ir prettiesisks, bet pieteikums ir apmierināms.

[8] Par Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 25. aprīļa spriedumu atbildētājs iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[8.1] Izskatot konkrēto strīdu par pārsūdzētā lēmuma atzīšanu par prettiesisku, ir vērtējama tā faktiskā un tiesiskā situācija, kāda pastāvēja pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā.

[8.2] Pieņemot pieteicējam nelabvēlīgo administratīvo aktu par aizgādības tiesību neatjaunošanu, bāriņtiesa vispirmām kārtām ņēma vērā bērna intereses, tostarp, tikt pasargātam no tēva atkārtotajiem alkohola lietošanas periodiem, kad tēvs nespēj par bērnu parūpēties. Bez tam bāriņtiesa ņēmusi vērā arī to, ka bērna tēva turpmākās neprognozējamās uzvedības dēļ nav attaisnojami dotajā laikā bērnam izbeigt aizbildnību un nodot bērnu tēva aizgādībā, jo pastāv saprātīgas šaubas par to, ka tēvs vēl nav ticis galā ar tieksmi uz alkoholu un tā atkarību.

[8.3] Neskatoties uz to, ka spriedumā ir norādītas ziņas par pieteicēja vairākkārtējiem alkohola lietošanas faktiem 2024. gada jūnijā un jūlijā, kā arī to, ka šīs ziņas bāriņtiesai sniegušas dažādas personas un dažādos laikos (bērna aizbildne /Persona F/; pieteicēja patreizējā kopdzīves partnere /Persona C/, pieteicēja bijusī laulātā /Persona

E/ (agrāk – /Iepriekšējais uzvārds/), kā arī pats pieteicējs 2024. gada 23. augusta bāriņtiesas sēdē atzina alkohola lietošanu kā iemeslu ģimenes problēmām), tiesa ziņām par šiem faktiem spriedumā nav devusi vērtējumu. Proti, nav vērtēts, kā vairākkārtēji pieteicēja alkohola lietošanas gadījumi periodā, kad viņam ir pārtrauktas nepilngadīgā dēla aizgādības tiesības, ietekmē un atsaucas uz bērna drošības izjūtu, bailēm no tēva dzeršanas recidīva dēļ.

[8.4] Tiesa spriedumā nav vērtējusi, kā norādītie pozitīvie fakti par pieteicēju, ka viņš ir uzsācis alkohola atkarības risināšanu, apmeklē narkologu, nodod asins analīzes, apmeklē sociālo dienestu un psihologu, ir vērtējami paralēli ar tiem notiekošajiem periodiskajiem alkohola lietošanas gadījumiem (faktiski alkohola lietošanas recidīviem).

[8.5] Fakts, ka pieteicēja iesniegto analīžu rezultātos neuzrādās alkohola lietošana un tā abstinence, proti, ogļhidrātu deficīta transferīns (CDT-IFCC) ir normā, neizslēdz periodisku alkohola lietošanu, jo analīzes var nodot pēc tam, kad alkohola ietekme ir beigusies un persona veselības ziņā ir atguvusies no kaitīgo vielu ietekmes.

[8.6] /Persona B/ riska novērtējuma anketa, kas uzsākta 2024. gada 16. augustā un pabeigta 2024. gada 23. augustā, uzrāda augstu risku bērna bailēm no tēva, kurš, ja viņam atjaunos pārtrauktās aizgādības tiesības, turpinās lietot alkoholu. No minētā secināms, ka bērna piedzīvotā negatīvā pieredze, atrodoties pie tēva alkohola lietošanas laikā, ir radījusi bērnam bailes un trauksmi par situācijas atkārtošanos.

[8.7] Atbildētājs vērš uzmanību, ka pieteicēja /Nosaukums A/ psiholoģei /Persona G/ sniegtā informācija par alkohola nelietošanu pēdējos mēnešos pagaidu aizsardzības pret vardarbību lietas ietvaros, kad pieteicējs apmeklēja sociālās rehabilitācijas kursu, ir pretrunā ar administratīvajā procesā iestādē (bāriņtiesā) un tiesā iegūtajām ziņām par faktiem.

[8.8] Tiesa ziņas par faktiem, kas ir negatīvas priekš pieteicēja, atstājusi bez attiecīga vērtējuma un analīzes. Uz atsevišķiem bāriņtiesas norādītajiem negatīvajiem faktiem par pieteicēju vispār nav atsauces spriedumā. Līdz ar to nav ievērotas Administratīvā procesa likuma normas, proti, 154. panta trešā daļa un 247. panta otrā daļa.

[8.9] Atbildētājs nepiekrīt, ka lietā nav neviena tieša pierādījuma par pieteicēja ilgstošām alkohola lietošanas epizodēm laikā no pirmā koleģiālā lēmuma pieņemšanas 2024. gada 26. aprīlī līdz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanai 2024. gada 23. augustā. Proti, uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laiku kopš 2024. gada 26. aprīļa bija pagājuši tikai 4 mēneši, kuru laikā atkal iegūtas ziņas par alkohola lietošanas gadījumiem, tāpēc nebija pamata apšaubīt, ka bērna tēvs ar savu rīcību rada drošības riskus bērnam, kā dēļ viņam pārtrauktās aizgādības tiesības nav atjaunojamas.

[8.10] Tiesa šajā administratīvajā procesā nav pietiekami rūpīgi ievērojusi bērna labākās intereses, kurām vajadzētu būt jebkura lēmuma pamatā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, kā arī izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar lietas dalībnieku sniegtajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvā rajona tiesa spriedumā ir izvērtējusi visus lietas izspriešanai būtiskos apstākļus. Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

Par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[10] Bāriņtiesa pareizi norāda, ka konkrētajā gadījumā, vērtējot pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu/prettiesiskumu, ir vērtējama tā faktiskā un tiesiskā situācija, kāda pastāvēja pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā. Apgabaltiesas ieskatā pirmās instances tiesa to arī ir vērtējusi, un apgabaltiesa šim vērtējumam pievienojas.

Tāpat norādāms, ka visos gadījumos, kad ar administratīvo aktu tiek izlemti jautājumi, kas skar bērnus, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, pirmkārt, ir jāizvērtē, vai lēmums atbilst bērna vislabākajām interesēm. Kaut arī bāriņtiesa norāda, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu par aizgādības tiesību neatjaunošanu, bāriņtiesa vispirmām kārtām ņēma vērā nepilngadīgā bērna intereses, bāriņtiesa nav paskaidrojusi, kādas šajā periodā ir bijušas bērna vislabākās intereses un kāpēc bērna interesēs nebija atrasties tēva aizgādībā, bet gan tikt nogādātam krīzes centrā.

No lietas materiāliem redzams, ka attiecībā uz bērnu pēc vecāku šķiršanās bija izveidojusies sarežģīta situācija, starp vecākiem pastāvēja konfliktējošas attiecības, māte bija vardarbīga pret bērnu, bērns nepieņēma mātes jauno dzīvesbiedru, tāpēc bērns aizbēdzis no mājām, aizgādības tiesības tika pārtrauktas gan mātei, gan tēvam, tādēļ bērns vairākas reizes tika ievietots krīzes centrā, viņam iecelta aizbildne, kura pēc tam atteicās no aizbildniecības.

Pieteicēja pārstāvji vairākkārt ir norādījuši, ka pieteicējs pieļāva kļūdu, nepārsūdzot jau pirmo lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu un pirmo lēmumu, ar kuru neatjaunoja aizgādības tiesības. Arī šie lēmumi ir bijuši prettiesiski. Kaut arī šajā administratīvajā procesā tiesa nepārbauda bāriņtiesas amatpersonas 2024. gada 13. aprīļa vienpersonisko lēmumu par bērna /Persona B/ aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem un bāriņtiesas 2024. gada 26. aprīļa lēmuma, ar kuru nolemts neatjaunot pārtrauktās /Persona B/ aizgādības tiesības /Persona A/, tomēr vērā ņemami šo lēmumu motīvi, kuru dēļ aizgādības tiesības pārtrauktas, jo atbilstoši Civillikuma 203. panta ceturtajai daļai pārtrauktās aizgādības tiesības vecākam atjauno, ja bāriņtiesa atzīst, ka nepastāv šā panta pirmajā vai trešajā daļā minētie apstākļi.

[11] Civillikuma 203. panta pirmā daļa noteic, ka aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka: 1) ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu; 2) bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ); 3) vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību; 4) vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai, izņemot gadījumu, kad viņš kā laulātais ir devis piekrišanu tam, ka bērnu adoptē otrs laulātais; 5) konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Šajos gadījumos aprūpi īsteno otrs vecāks, bet, ja arī tam ir šķēršļi, bāriņtiesa gādā par bērna ārpusģimenes aprūpi (panta otrā daļa).

Pārtrauktās aizgādības tiesības vecākam atjauno, ja bāriņtiesa atzīst, ka nepastāv šā panta pirmajā vai trešajā daļā minētie apstākļi (panta ceturtās daļas pirmais teikums).

[11.1] Pieteicējam pārtrauktas bērna aizgādības tiesības, pamatojoties uz Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punktu. Bāriņtiesa atteikusies atjaunot aizgādības tiesības, jo pieteicējam vēl joprojām pastāv augsts risks alkohola lietošanai, kas nav savienojams ar nepilngadīga bērna uzraudzību un aprūpi un var apdraudēt bērna drošību un veselību. Pieteicēja pārstāvis uzskata, ka bāriņtiesa neizprot Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punkta būtību. Laikā, kad bērns dzīvoja pie tēva, nav konstatēts neviens alkohola lietošanas gadījums, proti, fakts, ka pieteicējs ir alkohola reibumā un nevar aprūpēt bērnu, lietā nav konstatēts. Kad pieteicējs īstenoja saskarsmes tiesības ar bērniem, pieteicējs alkoholu nelietoja.

[11.2] Faktiski bāriņtiesa pārsūdzēto lēmumu balstījusi tikai uz vienu faktu – pieteicējam konstatēto alkohola atkarību. Apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa spriedumā ir norādījusi ziņas par pieteicēja vairākkārtējiem alkohola lietošanas faktiem (2024. gada jūnijā un jūlijā, kā arī to, ka šīs ziņas bāriņtiesai sniegušas dažādas personas un dažādos laikos (bērna aizbildne /Persona F/; pieteicēja patreizējā kopdzīves partnere /Persona C/, pieteicēja bijusī laulātā /Persona E/ (agrāk – /Iepriekšējais uzvārds/), kā arī pats pieteicējs 2024. gada 23. augusta bāriņtiesas sēdē atzina alkohola lietošanu kā iemeslu ģimenes problēmām), tiesa ziņām par šiem faktiem spriedumā nav devusi vērtējumu. Proti, nav vērtēts, kā vairākkārtēji pieteicēja alkohola lietošanas gadījumi periodā, kad viņam ir pārtrauktas nepilngadīgā dēla aizgādības tiesības, ietekmē un atsaucas uz bērna drošības izjūtu, bailēm no tēva dzeršanas recidīvu dēļ.

Apgabaltiesa minētajam nevar piekrist. Pirmās instances tiesa ir vērtējusi visus pierādījumus kopumā. Tiesa ir vērtējusi gan pozitīvos, gan negatīvos faktus – gan to, ka pieteicējs ir uzsācis alkohola atkarības risināšanu, apmeklē narkologu, nodod asins analīzes, apmeklē sociālo dienestu un psihologu, gan to, ka periodiski alkohola lietošanas gadījumi atkārtojas. Tiesa ņēma vērā, ka sociālā dienesta atzinumā norādīts, ka pieteicējam ir augsta

motivācija atjaunot komunikāciju un saskarsmi ar bērnu māti, lai būtu iespējams pilnvērtīgi iesaistīties bērnu audzināšanā. Sociālā dienesta speciālisti, veicot sociālo darbu ar pieteicēju, ir novērojuši, ka viņš ir spējīgs rūpēties par saviem bērniem un nodrošināt visas nepieciešamās pamatvajadzības bērnu aprūpei, audzināšanai un labvēlīgus sadzīves apstākļus. Sociālā dienesta darbinieks darbam ar ģimenēm un bērniem un psihologs iesaka atjaunot pieteicējam dēla /Persona B/ aizgādības tiesības.

Turklāt, kā to norāda pieteicēja pārstāvji, lietā nav konstatēts, ka pieteicējs alkohola lietošanas dēļ nav varējis aprūpēt bērnu. Tas, ka pieteicējs nav bijis sazvanāms (pārstāvji tiesas sēdē norādīja, ka bāriņtiesa apzināti bērna tēvu meklējusi, zinot, ka viņš tajā laikā nebūs mājās), nevar tikt vērtēts, ka pastāv Civillikuma 203. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktie apstākļi: bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ). Šajā gadījumā bērna vecāki dzīvoja šķirti, un bērns tajā laikā atradās mātes aprūpē, bet pie tēva ciemojās.

[11.3] Bāriņtiesa atsaucas uz bērna vislabākajām interesēm, tostarp tikt pasargātam no tēva periodiski atkārtotajiem alkohola lietošanas periodiem, kad tēvs nespēj par bērnu parūpēties, tomēr lietā nav konstatēti šādi gadījumi. Laikā, kad bērns atradies pie tēva, alkohola lietošana nav konstatēta. Bāriņtiesa atsaucas, ka ņēmusi vērā tēva neprognozējamo uzvedību, ka pastāv saprātīgas šaubas par to, ka tēvs vēl nav ticis galā ar tieksmi uz alkoholu un tā atkarību, bet minētais nav pamats aizgādības tiesību atņemšanai (neatjaunošanai).

Kā jau to norādīja pirmās instances tiesa, aizgādības tiesību pārtraukšana vecākam ir pieļaujama tikai īpašos gadījumos, tā ir galējs līdzeklis, ja nav iespējams novērst bērna vislabākajām interesēm nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot vecāka aizgādībā. Tas ir arī izņēmuma līdzeklis, ja citi risinājumi nav iespējami. Respektīvi, aizgādības tiesības ir pārtraucamas tikai tad, ja ir konstatējami Civillikuma 203. panta pirmajā daļā minētie apstākļi bērna tiesību pārkāpšanā, un šos pārkāpumus nav iespējams novērst citādi, kā vien pārtraucot vecāka aizgādības tiesības (sk., *piemēram, Senāta 2020. gada 6. aprīļa rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-923/2020, A420186319, 3. punktu*).

[12] Vērtējot pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, apgabaltiesa uzskata, ka bāriņtiesa, lemjot par aizgādības tiesību atjaunošanu, nav objektīvi veikusi aktuālās faktiskās situācijas novērtējumu. Vispusīga un pilnīga lietas apstākļu noskaidrošana lietās, kas saistītas ar bērnu tiesību ievērošanu, ir ļoti nozīmīga, tā kā šajās lietās tiek lemts par mazaizsargātu personu tiesībām un tiesiskajām interesēm, kā arī šajās lietās faktiskie apstākļi parasti ir dinamiski no personu savstarpējo attiecību viedokļa. Vērtējot pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu, būtiski ir vērtēt ne tikai personu vārdiski vai rakstiski izteiktos apsvērumus lietā, bet arī vērtēt personu faktisko/reālo rīcību. Līdz ar to šādās lietās būtiska nozīme ir arī tam, kā personas faktiski rīkojas, nevis tikai tam, kādu viedokli un attieksmi par lietu personas pauž.

Kaut arī bāriņtiesa pārsūdzēto lēmumu argumentējusi tikai ar vienu faktu (tēva alkohola atkarību), laikā, kad bērns dzīvoja pie tēva, nav konstatēts neviens alkohola lietošanas gadījums, proti, fakts, ka pieteicējs ir alkohola reibumā un nevar aprūpēt bērnu, lietā nav konstatēts. Var piekrist pieteicēja norādītajam, ka bāriņtiesa nav pierādījusi, ka pieteicējs apdraudēja bērna dzīvību vai veselību. Pieteicējs ārstējās, sadarbojās ar speciālistiem. Bērnam bija ļoti labas attiecības ar tēvu, pieteicējs pavadīja laiku kopā ar visiem saviem bērniem. Turklāt Līvānu novada bāriņtiesa, pastāvot tādiem pašiem apstākļiem, atjaunoja pieteicējam bērna aizgādības tiesības. Līvānu novada bāriņtiesa secināja, ka /Persona B/ tēvs (pieteicējs) ir uzticības persona, tēvs prot tikt galā ar dēla uzvedības problēmām. Dzīves apstākļi dzīvesvietā ir atbilstoši bērna aprūpei un audzināšanai. /Persona B/ jau iepriekš ir dzīvojis pie tēva /Adrese A/, un bērnam ir izveidojušās labas attiecības ar tēva dzīvesbiedri /Persona C/. Preiļu novada bāriņtiesa ir pieņēmusi vairākus lēmumus un atļāvusi /Persona B/ ciemoties pie tēva. Ciemošanās laikā bērnam tika nodrošināta droša vide un vecumam atbilstoša aprūpe. Sociālais dienests savā atzinumā apstiprina, ka pieteicējs ir spējīgs rūpēties par saviem bērniem un nodrošināt visas nepieciešamās pamatvajadzības bērna aprūpei, audzināšanai un labvēlīgus sadzīves apstākļus.

Apgabaltiesa apšauba, ka piecu mēnešu laikā (no pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas līdz Līvānu novada bāriņtiesas lēmumam) situācija varēja tik krasi mainīties.

[13] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154. panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no

tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Faktiski bāriņtiesa iebilst pret pirmās instances tiesas veikto pierādījumu novērtējumu, tomēr minētais nenozīmē, ka tiesa būtu nepareizi novērtējusi lietā konstatētos apstākļus. Tas vien, ka procesa dalībnieka un tiesas viedoklis par lietas izspriešanai nepieciešamajiem pierādījumiem atšķiras, nevar būt par pamatu secinājumam, ka tiesa nav pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus (sk. *Senāta 2007. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-305/2007 10. punktu*).

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26. panta pirmā daļa noteic, ka ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē.

Apgabaltiesas ieskatā pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka apstākļi aizgādības tiesību atjaunošanai pastāvēja jau pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī, savukārt bāriņtiesa neņēma vērā bērna intereses – augt ģimeniskā vidē, kaut arī sociālais dienests bija atzinis, ka pieteicējs to var sniegt. Tā kā bāriņtiesa šajā administratīvajā procesā nav pietiekami rūpīgi ievērojusi bērna labākās intereses, kurām jābūt jebkura lēmuma pamatā, pārsūdzētais lēmums atzīstams par prettiesisku.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicējs samaksājis valsts nodevu 30 *euro* par pieteikumu. Ievērojot, ka pieteikums ir apmierināms, no atbildētāja Preiļu novada pašvaldības par labu pieteicējam piespriežama valsts nodeva 30 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 307., 309. pantu un 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /Persona A/ pieteikumu;

atzīt par prettiesisku Preiļu novada bāriņtiesas 2024. gada 23. augusta lēmumu Nr. 1.3./109;

piespriest no Preiļu novada pašvaldības par labu /Persona A/ samaksāto valsts nodevu 30*euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente V. Zommere
Tiesneši I. Amona
K. Berķis